

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Г.А. Мішеніна, к.е.н.

Сумський державний університет, м. Суми

Стале лісокористування та екосистемне управління лісами поступово знаходить відповідне відображення в державних перетвореннях через формотворчі чинники, які впливають на створення, становлення, розвиток лісогосподарського підприємництва екологічного спрямування. Зарубіжний досвід та аналіз вітчизняної практики розвитку підприємницьких структур свідчать про необхідність державного регулювання всіх організаційно-економічних процесів, що відбуваються в підприємницькому середовищі. Так, традиційно підприємницька політика включає наступні складові: роздержавлення та приватизацію; конкурентну (або антимонопольну політику); інститут банкрутства суб'єктів підприємництва тощо, які є першочерговими формотворчими його чинниками та повинні забезпечити оптимальне співвідношення між державним регулюванням та ринковим саморегулюванням.

Отже, необхідно створити на державному рівні гнучкий механізм регулювання та підтримки розвитку екологічно спрямованого підприємництва в сфері використання та відтворення лісових ресурсів, що повинен враховувати інституційні особливості функціонування лісового сектору, а також міжгалузеве значення лісових ресурсів, політичні, економічні, нормативно-правові, соціально-культурні аспекти підприємницького лісогосподарювання.

Механізм державного регулювання та підтримки лісогосподарського підприємництва перш за все пов'язаний з переосмисленням політики лісоресурсного розвитку на еколого-економічних та соціальних засадах, формуванням нових стратегічних підходів до лісогосподарювання, зокрема, що ґрунтуються на принципах державно-приватного партнерства.

Першооснова регулювання та підтримки лісогосподарського підприємництва полягає в синтезі лісової політики, політики суміжних галузей природогосподарювання, а також політики, що впливатиме на всі складові середовища підприємницького лісогосподарювання (інституційні засади, адміністративні та фінансово-економічні системи і т.д.).

Ефективність заходів державної підтримки полягає не в кількості адміністративних та економічних методів і створених для цього регулюючих структур, а в наявності дієвої стратегії формування сприятливого підприємницького середовища в лісоресурсній сфері, а також розробленні механізму формування та використання комплексного використання заходів щодо підтримки та регулювання лісогосподарського підприємництва екологічного спрямування.

Параметри функціонування лісогосподарського підприємництва можуть задаватися державою через систему адміністративно-економічного регулювання, в якій можна виділити дві групи регламентів діяльності, що взаємодоповнюють один одного: регламенти нормативно-правового забезпечення з елементами регіонального підходу та фінансово-економічні. Застосовуючи прямі (нормативно-правові) та непрямі (фінансово-економічні) заходи впливу на екологізацію лісогосподарювання, держава здатна задати пріоритети сталого розвитку підприємництва в лісоресурсній сфері, заснованого на більш повному врахуванні екологічних факторів. Зазначимо, що держава, регламентуючи напрямок розвитку екологічного сегмента в лісовій економіці, сама займає в ньому певну нішу, здійснюючи ту діяльність, яку за об'єктивними причинами не слід делегувати підприємницькому сектору.

Слід зауважити, що однією із визначальних складових механізму державного регулювання лісогосподарського підприємництва є інституціональний механізм, який включає інститути форм власності на лісові ресурси, організаційно-правові форми підприємництва, інститути ринку в сфері лісогосподарювання, інститути ринкової інфраструктури і т. д., які безпосередньо визначають організаційно-економічні умови виникнення та розвитку підприємницьких лісоекологічних ініціатив. Під впливом зазначених інститутів формуються відносини між лісогосподарськими суб'єктами, відбуваються організація і структуризація дій підприємців, формується сприятливе інституціональне середовище для екологічно орієнтованого лісогосподарського підприємництва. Оскільки інституціональне оформлення розвитку лісогосподарського підприємництва на еколого-економічних засадах тісно пов'язане з реформуванням лісового господарства, одним з визначальних напрямків у цьому аспекті є створення конкурентних засад формування послуг лісовому господарству приватними підприємствами, зокрема, за рахунок:

- удосконалення нормативно-правової бази щодо часткової приватизації лісів (зокрема, полезахисних смуг, деконцентрованих лісових ділянок і т.д.);
- стимулювання створення захисних лісових насаджень з метою запобігання екодеструктивному стану земельних ресурсів за рахунок приватного капіталу;
- формування економічного механізму плати за використання лісоземельних угідь на приватній основі;
- створення для підприємницьких суб'єктів системи податкових пільг у випадку фінансування розширеного відтворення лісів екологічного спрямування.

Становлення лісогосподарського підприємництва екологічного спрямування також обумовлене розвитком процесів інтеграції сільського господарства і лісового господарства. Це вимагає розроблення і прийняття на державному рівні відповідної національної агролісоекологічної політики. Змістовна основа цієї політики має бути орієнтована на створення результативних і ефективних регіональних агролісоекологічних систем (агролісових ландшафтів), що буде зумовлювати збільшення лісистості території. Для реалізації основних напрямів агролісоекологічної політики виникає необхідність щодо вдосконалення аграрного і лісового законодавства на міжгалузевій основі, а також трансформації господарського права.

Важливими елементами механізму державного регулювання лісогосподарського підприємництва є розроблення та реалізація системи державних програм ресурсного, фінансового, консультативного, кадрового, науково-технічного та іншого сприяння розвитку екологічно орієнтованої підприємницької діяльності у сфері лісогосподарювання.

Перед органами державної влади сьогодні постає складне завдання створення ефективної ринково орієнтованої моделі регулювання лісового господарства, яка б представляла симбіоз дерегулювання і заходів обов'язкового державного впливу. Одним з компромісів у даному випадку можуть стати відносини держави та приватного сектору в рамках реалізації різних форм (механізмів) державно-приватного партнерства в лісоресурсній сфері.